

ΣΑΙΞΠΗΡ

ΟΠΩΣ ΑΓΑΠΑΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

ΥΠΟ Μ. Ν. ΔΑΜΙΡΑΛΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τῆς σχολῆς ἡμῶν τὰς ὥρας ἀφιερῶντες εἰς τὴν μετάφρασιν ἔργων τινῶν τοῦ Σαίξπηρ, ἐκ τῶν μήπω ἐξελληνισθέντων, ἀπεφασίσαμεν τὴν μεταγλώττισιν τῆς πικρῆς κωμωδίας.

Προετιμήσαμεν δὲ τὴν μετάφρασιν κωμωδίας ἀντὶ τρυφῆς, καθότι ἐκ τῶν τρυφῶν τοῦ ποιητοῦ ἀρκεταὶ σχετικῶς ἐξελληνίσθησαν μέχρι τοῦδε, ὀλίγιστα δὲ ἐκ τῶν κωμῶν του.

Τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου τούτου ἠρύσθη ὁ ποιητὴς ἔκ τινος μυθιστορήματος τοῦ Thomas Lodge, δημοσιευθέντος τῷ 1590.

Πρὸ πάσης ἄλλης ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τούτου θεωροῦμεν προτιμότερον νὰ παρθέσωμεν ἐν συντόμῳ ὅ,τι περὶ τούτου σημειοῖ ὁ πολὺς Taine ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ τῆς Ἀγγλικῆς Γραμματολογίας.

«Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ποίημα ἰδανικόν· στερεῖται μὲν δράσεως, οὐδ' ἀεγείρει πολὺ τὸ ἐνδιχφéron, πλὴν ἐν συνόλῳ εἶνε χαριέστατον. Δύο ἐξ ἀδελφῶν, κόρη ἡγεμόνων, πορεύονται εἰς τὸ δάτος ἀκολουθούμεναι ὑπὸ αὐτοῦ γελωτοποιοῦ τῆς αὐλῆς. Ἡ Κελίχ μετημφιεσμένη εἰς ποιμενίδα, καὶ ἡ Ροζαλίνδα εἰς νέον. Ἐκεῖ συναντῶσι τὸν γηραιὸν δοῦκα, πατέρα αὐτῆς Ροζαλίνδας, ὅστις, διωχθεὶς ἐκ τοῦ κράτους του ζῇ μετὰ φίλων «βίον φιλοσόφου καὶ κυνηγοῦ. Αἱ δύο ἐξ ἀδελφῶν εὐρίσκουσι ἐν τῷ δάσει «ποιμένας ἐρωτολήπτους, οἵτινες δι' ἀτυχῶν καὶ παρὰ κλήσεων κατα- «διώκουσι τὰς ἀπαθεῖς ποιμενίδας. Εὐρίσκουσι προσέτι ἢ συναντῶσιν ἐν αὐτῷ δάσει ἐραστάς, μεθ' ὧν συζεύγνυνται. Αἴφνης ἀγγέλλεται ὅτι ὁ κα- «κὸς δούξ ὅστις εἶχεν ἀρπάσει τὸ στέμμα, ἀσπάζεται τὸν μοναχι- «κὸν βίον καὶ παρὰ χωρεῖ τὸν θρόνον εἰς τὸν ἐξόριστον ἀδελφόν του.

«Χαρὰ τότε γενική καὶ ἀγαλλίσεις. Οἱ μνηστῆρες τελοῦσι τοὺς γάμους αὐτῶν ὑπὸ τὰ δένδρα, ψάλλουσι, χορεύουσι, καὶ τὸ πᾶν λήγει διὰ ποιμενικῆς πανηγύρεως. Τὸ ἔργον ῥέει ὁμαλῶς, εὐχερῶς δὲ ἀκολουθεῖ ὁ ἀναγνώστης τὰς ἄλλοτε μὲν φαιδρὰς ἄλλοτε δὲ μελαγχολικὰς συγκινήσεις, αἵτινες ἄγουσι καὶ φέρουσιν αὐτὸν χωρὶς οὐδὲλως νὰ τὸν βκρύνωσι. Καὶ ὁ αὐτὸς ἐν ᾧ τελοῦνται ταῦτα, συμβάλλεται τὰ μέγιστα εἰς ἐπαύξησιν αὐτῶν θελγῆτρων τῆς φανταστικῆς τυχῆς σκηνῆς. Ἐντὸς πυκνοῦ δάσους ἐν ᾧ φθινοπώρου, ἔνθα αἱ χλιαραὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διαπερῶσι τὰ ἐρυθριῶντα φύλλα τῶν δρυῶν, αἱ δὲ συλλοροοῦνται μελίαι τρέμουσιν ἀπὸ τὴν ἀσθενῆ φωνὴν τοῦ ἀνέμου, οἱ ἐρχοῦνται πλανῶνται ἐπὶ τῶν ὕψων αὐτῶν ῥυτίων οἵτινες ῥέουσι κελαρύζοντες παρὰ τὰς ῥίζας παλαιοῦν δένδρων. Ἐκεῖ βλέπεις ἐλαφρὰ χαμκίμηλα ὧν ἡ ἐκ τριχάπτου περιβολὴ φωτίζεται, χρυσιζομένη ὑπὸ τοῦ δύνοντος ἡλίου. Εἶνε δυνατόν νὰ ἐπινοηθῇ ἀκαταλληλότερος τόπος διὰ τὴν αἰσθηματικὴν κωμωδίαν; Δὲν ἦλθον ἐνταῦθα ἔν' ἀκούσωσιν ἐρωτικὰς ὁμιλίας; Ἀκούσασα ἡ Ῥοζαλίνδα ὅτι ὁ ἐρχομένης αὐτῆς Ὀρλάνδος ἐθεάθη ἐν τῷ δάσει ἐρυθρίαν καὶ ἀναφωνεῖ σμετὰ συγκινήσεως: «ὦ ἀποφράς ἡμέρη! καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν «Κελίην ἐρωτᾷ αὐτὴν μετ' ἀνυπομονησίης. Τί ἔκαρπεν ὅτε τὸν εἶδες; «Τί εἶπα; Τί ὕψος εἶχε; Πόθεν ἔρχεται; Τί κάμνει ἐδῶ; Πρώτησε περὶ αἵματός; Ποῦ μένει; Τίνι τρόπῳ ἀπεχωρίσθητε; Πότε θὰ τὸν ἴδῃς πάλιν; εἰτα διὰ φωνῆς χαμηλοτέρης καὶ οἶονε! διστάζουσιν. «ἔχε τόσον καλὴν ἀδψιν ὅσον τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγῶνος;» Αἱ ἐρωτήσεις διαδέχονται ἀλλήλας, ἀδμιλεῖ ἀδιακόπως. Δὲν ἠξεύρεις λέγει ὅτι εἶμαι γυνή; ὅταν σκέπτομαι «πρέπει νὰ ὁμιλῶ.

«Ἐν τῷ διελόγῳ τούτῳ περιγράφει θαυμασίως ὁ ποιητὴς τὰ αἰσθηματικά καὶ τὴν χαρακτῆρα ἐρώσης γυναικός. Ἀλλὰ καὶ τῶν γερόντων ὁ βίος ἐν τῷ δάσει εἶνε μυθιστόρημα μελαγχολικόν. Ἡ εὐκίσθητος καρδιά τοῦ Σαίξπηρ, ἀηδιόσασα τὰς ἀνίας τοῦ κοινωνικοῦ βίου, κατέρυγεν, αἰς τὴν γκλήνην τῶν ἀγρῶν. Ἦναι λήσυστήρ τις τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀθλίψεις τοῦ βίου ἀνάγκη νὰ κατάρβῃ ἐντὸς μεγάλου καὶ ἡρόμου δάσους, ἀκαὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν μελαγχολικῶν κλάδων νὰ διέλθῃ ἀμερίμνως τὸν αἰχρόνον. Ὁ γέρον δούξ εἶνε εὐτυχὴς ἐν τῇ ἐξορίᾳ. Ἐν τῇ ἐρημίᾳ εὗρεν «ψυχικὴν γαλήνην, ἀπηλλάγη τῶν κοιλάων, καὶ ἐπενήλθεν εἰς τὴν φύσιν»

Ἡ ἀντίθεσις τοῦ ἡτόχου καὶ ἀπρόντιδος ἐξοχικοῦ βίου συγκρινομένου πρὸς τὴν πλήρη ἀπογοητεύσεων καὶ φροντίδων θορυβώδη τῶν πόλεων, ζωγραφίζεται θαυμασίως ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐρευνητοῦ τῆς φύσεως, Σαίξπηρ. τοῦ ἀνατομέως τούτου τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας.

Τὰ δάση ταῦτα λέγει ὁ ἐξόριστος δούξ πρὸς τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτὸν φίλους, δὲν ἔχουσιν ὀλιγωτέρους κινδύνους ἀπὸ τὴν φθονερὰν αὐλήν; Ἐδῶ μόνον τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀδάμ αἰσθανόμεθα, τὰς μεταβολὰς τῶν

ὥρων τοῦ ἔτους, ὡς τὸ πνεύμα δῆγμα καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν χειμερίων ἀνέμων, οἵτινες ὅμως, ὅταν δάκνωσι τὸ σῶμά μου, ἢ πνέωσι κατ' αὐτό. τοῦ οὕτως ὥστε νὰ φρίττω ἐκ τοῦ ψύχους, ἐγὼ τότε λέγω μειδιδῶν. «Αὕτη εἰς ἐν κολακεία. Οὗτοι εἰνε σύμβουλοι εἰλικρινεῖς, οἵτινες μοι λέγουσι ἀκαθάρτα τίς εἰμι. Γλυκὺς εἶνε ὁ καρπὸς τῆς δυσπραγίας, ἥτις ὡς δυσεισδής καὶ ἐξόχλος οὖνος φέρει πολύτιμον ἀδάμκντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὁ εἰς ἡμῶν οὗτος, ἀπηλλαγμένος ὢν τῆς τύχης τῶν πόλεων, εὐρίσκει ἀρήτορας εἰς τὰ δένδρα, βιβλίον εἰς τοὺς ῥόακας, λόγους εἰς τοὺς λίθους καὶ πανταχοῦ τὸ καλόν. Δὲν ἤθελον νὰ μεταβάλω αὐτόν. Καὶ ὁ μελαγχολικὸς καὶ εὐαίσθητος Ἰάκωβος, ὅφ' ὃν κατὰ τὸν Taine, κρύπτεται αὐτὸς ὁ ποιητής, περιγράφει περὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς τὸν ἀνθρώπινον βίον ἐν τῇ λαμπρῇ ἐκείνῃ ἀπκριθμῇ τῶν ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖνος ὅστις ἐδωρύνθη τὸν βίον καὶ ἔγεινε διὰ τοῦτο σκυθρωπὸς καὶ μισάνθρωπος, εὐρίσκει ἀφορμὰς λύπης ἢ γρηῃς ὅπου οὐδὲν τοιοῦτον περὶ τῆς ἀλλοῦ. Πότον ἐπεθύμουν, λέγει, νὰ ἦμην γελωτοποιός· ἡ φιλοδοξία μου περιορίζεται εἰς τὸ ποικιλόστικτον ἔνδυμα. Ἐνδύσαστέ με ὡς γελωτοποιόν, ἐπ.τρέψαστέ μοι νὰ λέγω ἐλευθέρως τὰς ιδέας μου, καὶ σὺς ὑπόσχου νὰ θεραπεύσω τὸ μεμολυτμένον σῶμα τοῦ κόσμου, ἀρκεῖ μόνον νὰ λαμβάνῃ μεθ' ὑπομονῆς τὰ φάρμακά μου. Ἐπιθυμεῖ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς γελωτοποιόν, διότι ὡς τοιοῦτος δύναται εὐχερέστερον νὰ σπυρίξῃ τὰ κοινωνικὰ ἐλαττώματα.

Ὅσον πλεονέκτερον ἐγκύπτει τις εἰς τὴν μελέτην τοῦ Σαίξπηρ, κατὰ τοιοῦτον θαυμάζει τὸ βελούχον περὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, τὰς ἀνεξάντλητους αὐτοῦ γνώσεις, καὶ τὴν ὀξύνουσαν μεθ' ἧς ἐσπούδατε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Τελευταῖον δὲ ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ περὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτὰ ἀνευρίσκουσι πιστὴν καὶ ζωηρὰν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καθ' ὅλην αὐτοῦ τὰς ἐκφάνσεις.

Ἐν τῇ μεταφράσει τούτῃ ἐτηρήσαμεν τὸ αὐτὸ ὅρον ὅπερ καὶ κατὰ τὰς δημοσιευθείσας τῶν δύο Ῥωμικῶν δραμάτων τοῦ ποιητοῦ, τοῦ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας καὶ τοῦ Κοριολανού. Ἰσως ἡ γλῶσσος τοῦ γελωτοποιοῦ καὶ τῶν ποιμένων φανῇ ἐνικροῦ κατὰ τι ἀσυμβίβητος πρὸς τὰ λαλοῦντα πρότωπα, ἀλλὰ τοῦτο ἐπράχσαμεν ἐξ ἀνάγκης, διότι αἱ ὑπ' αὐτῶν ἐκφραζόμεναι ιδέαι εἰσι πολλάκις ἀνώτεροι τοῦ προσώπου ὅπερ ὑποκρίνονται.